

32 exemplare 1904-1914 Incomplet

Nrul 5.

Budapesta, 1 Martie v. 1904.

Anul III.

6185/D

BIBLIOTECA DE LECTURĂ

Tipografia Junesiana
1902

Apare în 1 și 15 a fiecărei luni. — Prețul unui esemplar 50 bani.

61851

SUMARUL:

Singurătate (poesie) ... .. Z. Birsan.	Cade-o lacrimă (poesie) ... Nic. Otavă.
Mărunțișuri istorice culese în	Jubileul de 25 ani al «Junimei» H. P.-P.
Ungaria (sfârșit) ... .. N. Iorga.	Cugetări și observații ... .. Valentin Bude.
Tabla dela Lugoș (sfârșit) ... Iosif Popovici,	În luncă (trad. de H. P.-P.) ... Carmen Sylva.
Vestea (schiță) ... .. Simin,	Cronică și notițe. Cărți și reviste.

ABONAMENT:

Abonamentul se plătește înainte! Pe un an : 12 cor. ; pe $\frac{1}{2}$ an : 6 cor.
Pentru învățători, preoți săraci și studenți, : numai pe un an : 7 cor. În România :
un an : 16 lei ; $\frac{1}{2}$ an : 8 lei. Pentru preoți învățători și studenții din România, numai
pe un an 12 lei. Un număr 50 bani, în România : 65 bani.

**On. restanțieri pe anul 1902, 1903 și 1904. sînt rugați a ne trimite abo-
namentul.**

On. abonenți sînt rugați a ne comunica adresa exactă și completă pe verso ou-
ponului dela mandatul poștal, împreună cu numărul de expediție de pe adresă.

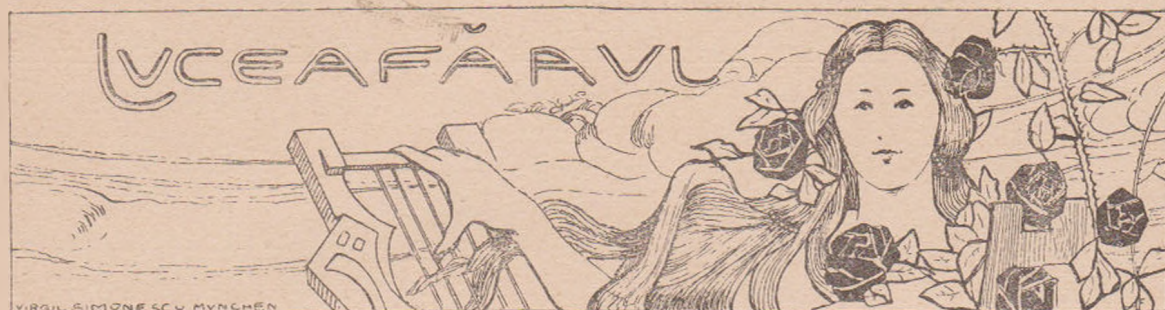
Autori, cari voesc să li se anunțe apariția publicațiunilor, sînt rugați a ne trimite
cite un exemplar. Rugăm în deosebă pe autori din România.

Ilustrația de pe coperta acestui număr, e aceia cu care și-a început „Luceafărul“
apariția. O reproducem de dragul amintirii.

---

10 APR 1971

Singurătate.

Cînd îmi aparî în păr cu flori de albă,
Pe buze c'un suris care mă chiamă,
Eu te privesc cu drag frumoasă mamă,
Duîoasă Poesie!

Uşoară ca un vis ce se destramă
Te-apropiî Tu în haîna Ta cea albă ...
Din gîndurile mele-Ţi faci o salbă,
Duîoasă Poesie!

Şi simt atuncî cum haîna mea de humă
Încet, încet alunecă pe mine ...
Alunecă şi cade ca o spumă ...

Rămîn uşor, curat — un vis de bine —
Şi-aşa Ţi-ascult cîntarea Ta cea sfîntă
Şi 'ngîn şi eu ce cîntecul îmi cîntă ...

Z. Bârsan.

MĂRUNȚIȘURÎ ISTORICE CULESE ÎN UNGARIA.

(Sfârșit.)

XII.

Manuscriptul Quart german 166 a făcut parte din bogata culegere de izvoare privitoare la istoria Romînilor pe care o strinsese Engel, autorul cunoscutei Istorii a Țerii Rîmînești și a Moldovei, tipărită în două volume, la Halle, în anul 1804. El cuprinde:

1. O traducere în nemțește a vechii Cronici muntene, alcătuită de Stoica Ludescu, în vremea lui Șerban-Vodă Cantacuzino. Începutul lipsește, și cele dintîii pagini vorbesc despre urmașii lui Basarab al IV-lea (Neagoe). Se dă apoi continuarea acestei cronici de Logofătul Radu Greceanu, dar traducerea înfățișează abia cele dintîii capitole din aceasta cronică de Curte. — Aceste două izvoare sint tipărite astăzi în românește, în «Magazinul Istoric» al lui Laurian și Bălcescu. vol. II. și IV.

2. O traducere în nemțește a vechii cronici moldovenești, compusă după însemnările slavonești, care sunt cele mai vechi, de Grigore Ureche și revăzută peste citeva decenii de învățatul Logofăt Miron Costin. În Ardeal era pe vremea lui Engel un manuscris la Blaj și în Ungaria un altul la Oradea-Mare, în bibliotecile episcopale din aceste două orașe. Engel puse să ise facă o traducere latinească a «Cronicii lui Miron Costin». E cea de față Lămuriri se pot căpăta dinînsuși Engel, vol. I, pp. 67—8. Cronica lui Ureche e tipărită în vol. I al *Letopisitelor* lui M. Kogălniceanu, precum și, cu traducere francesă, de L. É. Picot. (Paris, 1878).

3. O listă de Domnii munteni, după hîrțile lui Sulzer, împărtășită de Eder.

4. Un «Conspectus historiae Valachiae auxilio cum divino ab anno reparatae salutis 1595». Nu e altceva decît o parte din Istoria Țerii-Romînești, a lui Samuil Clain, scrisă la începutul secolului al XVIII-lea de harnicul călugăr din Blaj. Povestirea merge numai pînă la 1600, așa încît îmbrățișează cariera lui Mihai Viteazul. Clain a întrebuițat Cronica țerii și izvoare străine, mai ales pe Istvánffy, foarte bogat pentru această vreme, pe care a văzut-o

cu ochii. Ceva nou decî, necunoscut, nu se întîmîpină în aceasta povestire îmbelșugată și frumoasă. Afară de un singur lucru: din amintirile poporului din Ardeal, Clain spune, că după lupta în care s'a cucerit de Romîni această țară, Miha ar fi deosebit, între prinși, pe ai săi de Sașii dușmanî, puind să se zică aceste cuvinte: *Turcea, Urgea, Doamne Mihaî-Vodă*. Sașii ziceau: Turt, Kurd, Mihaly Voda. «Și atunci spunea Mihai-Vodă: Taie-i capul, că e Sas».

Cartea lui Clain a fost scrisă în romînește, și traducerea aceasta a Istoriei lui Mihai Viteazul nu e făcută de dînsul, ci de unul care se cam înurca în cetirea buchilor cirilice, și încă așa de rău, încît în loc de Sinan (Vizirul) el cetește: «Szikak», în loc de Răzvan «Rezbak» și în loc de Brașov «Brassob»¹.

5. Părți din așa numita Cronică Bălăcenească, despre care Engel credea că a scris-o un Bălăcean chiar, pe cînd noi știm că e numai o prelucrare făcută de un Logofăt al Bălăcenilor. Manuscriptul întrebuițat fusese al lui Gheorghe Șincai: «der wallachische Herr Georg Sincai», scrie Engel în titlu.

6. Scrisorî de ale lui Engel și către dînsul cu privire la alcătuirea Istoriei Romînilor.

În una din ele, scrisă de parochul Thorwächter, la 17 Decembre 1800, din Bălăcaci (vezi și «Studii și doc. III, p. 104,») se arată că acesta trimete răvașul prin socrul lui Engel, care pare să fi fost Ardelean, ceea-ce are o oare-care însemnătate (și nevasta lui Sulzer, alt istoric german al Romînilor pe acest timp era din Ardeal, Săsoaică.)

Parochul socoate și el că trebuie o istorie a țerii romîne. Sulzer a scris una, pe care n'a apucat însă a o tipări; manuscrisul complet se află la Thorwächter, care îl ține gata de tipar. «O moarte înainte de vreme l-a luat pe autor în cel din urmă război cu Turcii; ce om cum se cadel»². Engel se gîndea la publicarea

¹ Vezi *Istoria literaturii romîne în secolul al XVIII-lea* II, p. 190, nota 2.

² Sulzer a murit la Pitești, de lîngoare. Vezi *Ist. lit. romîne* II. p. 239.

acestei părți istorice din lucrarea lui Sulzer, care se află astăzi în Biblioteca gimnasiului evangelic (săsesc) din Brașov și n'a văzut încă lumina, de care părțile mai nouă fără îndoială sînt vrednice. Prietenul lui Sulzer scrie așa: «Mă bucur deci din inimă că D-ta, ca un harnic și întreprinzător prieten al literaturii și însuși autor, vrei să deschizi o cale acestei vechi dorințe a mele și să lucrezi sîrguitor împreună cu mine la publicarea operei istorice a lui Sulzer.» Manuscriptul e însă foarte puțin ceteț, plin de schimbări și adăsurii, așa că ar trebui multă bătaie de cap ca să i se dea de rost, căci sunt aproape 150 de coale. Ar mai trebui o dregere a stilului, — răposatul scria foarte smuncit, pătimaș și se întindea prea mult asupra subiectului, — așa încît să fie mai nobil, și s'ar cere și unele acte lămuritoare. Parochul avea de gînd să îndeplinească el această sarcină, dar Rudolf Graeffler din Viena, care tipărise cu cheltuiala lui cele trei volume ale părții geografice, răspuse la 1796, după ce în zece ani el putuse vedea, că nu se vinde cartea, că nu poate edita și partea rămasă în manuscris. Thorwächter propune corespondentului său să-și împartă astfel munca prelucrării și gătirii de tipar: Engel, ca «un cunoscut critic mar.», să ia capitolele pînă la 1500, iar reverendul să se îngrijească de celelalte. Și aici vine în sfîrșit cheia: *Nur müsste sich der Herr Verleger mit einem gehörigen Honorarium erklären.* «Însă domnul editor să ofere și o plată potrivită!» La sfîrșit Thorwächter sfătuește să se deie la lumină și o cărțuie lătimească alui Sulzer, răspunsul lui la patrușprezece întrebări istorice pe care i le pusese (în această limbă fără îndoială), «Domnul Moldovei», adică luminatul Grigore Ghica, care-și pierdu capul în 1777. El, Thorwächter, pusese aici notele cunvenite, și se putea începe îndată lucrul opusculului de 1—16 coale¹. Scrisoarea se încheie cu făgăduiala că se vor mai căuta cărți și manuscrite pentru Istoria Romînilor, a lui Engel.

O altă scrisoare alui Filtsch, iarăși un priceput paroch de sat al Sașilor, a fost analizată în «Studii și doc.», I. c.

¹ Locul relativ la această lucrare l-am tipărit în original: *Studii și doc.*, III, p. 104.

XIII.

În manuscriptul «Quart vet. slav. 4.» se dă o «Epitome lyturgica» și pe lîngă dînsa, și un dicționarul romîn- latin- slavon- german.

Manuscriptul Quart german 359 are iarăși interesante scrisori din culegerea lui Engel.

Din Oradea-Mare, la 8 Iulie 1803, Francisc Kazinczy scrie istoricului că a primit un pachet pentru profesorul Tertina, cunoscutul lui Șincaî al nostru, pe care-l îndemna la lucru dîndu-i știri privitoare la trecutul nostru (*Ist. Literaturii romîne*, II, pp. 209, 211).

Guvernatorul Ardealului, Georghe Bánffy, mulțamește lui Engel, care era supt dînsul un simplu conțipist, «concupista transylvanico-aulicus», pentru exemplarul din Istoria Romînilor, în limba germană, pe care i-l trimisese.

La 19 April 1803, Eder scrie către tovarășu-său de studii istorice, trimițîndu-i și unele știri pentru Istoria Romînilor, pe care o crede și el că-i este o «Plage» lui Engel, așa de greu se poate alcătui. «Clain» urmează el, «nădăjduiește se poată veni în curînd la Viena ca să-ți aducă pe Miron (Costin) și alte ajutoare de acest fel»; făgăduială care nu se adeveri, căci Clain muri la Buda, peste trei ani dela această scrisoare, fără să mai fi văzut Viena, unde lucrase pentru luminarea trecutului și graiului romînesc în anii săi de tinerețe. Eder socoate însă că mai mult folos decît din scrisorile romînești vechi se poate trage din povestirea cronicarilor poloni. «Bănuiesc că parochul săsesc din Bălcaciū, Thorwächter, are multe lucruri despre Valachia, pe care le-ar arăta bucuros, dacă i-ai scrie», și noi știm că el îi și scrisese. Tot așa ar fi bine ca Engel să se îndrepte pentru știri și la medicul Andreas Wolf din Sibiiū, care stătuse multă vreme în Moldova — și a publicat peste doi ani «Contribuții la o descriere statistică-istorică a principatului Moldovei», în care a împărtășit publicului german, setos de călătorii pe atunci, cunoștințele sale bogate și sigure asupra Moldovei¹. Eder și Engel erau însă uriași ai științei, «mari critici», pe lîngă astfel de diletanți, sau de bieți preoți de sat, cum erau Wolf și Thorwächter. Cel dintîiu spune celui de-al doilea

¹ *Beiträge zu einer statistisch-historischen Beschreibung des Fürstenthums Moldau.*

că «medicul și parochul sînt oameni iubitori de laudă» și e-ar plăcea dacă li-ai făgădui să-î pomenești cu complimente. Pentru scop e mult mai bine ca datele strînse de domniî aceștia să se vădească prin condeiul dumitale». Eder trimite pe corespondentul său la Disertațiile lui Pray, la cartea de descriere vitoare și interesantă a Ragusanului Raicevich, care a scris în italianește, și la Istoria războiului ruso-turc din 1767—74, de Burscheider. Cît despre propriile sale «Observationes criticae et pragmaticae», după trei ani cît s'a zăbovit tiparul, ele sînt în sfîrșit gata și așteaptă numai, la Cluj, unde stătea Guvernul țerii, încuviințarea Censurii a «venerabilei Censure»; deocamdată Engel va primi numai Prefața. El, Eder, ar scrie, din partea lui, o Istorie a Ardealului, dar în latinește numai, și n'ar trece de al XVI-lea veac.

Ceva mai departe, dăm de o scrisoare cu totul neașteptată. Episcopul Grégoire, vestitul revoluționar frances, regicidul, înaintea căruia erau să se dea înapoi cu groază și dezgust oamenii Restaurației, scrie, la 26 April, din Paris, unde stăpînea încă împăratul Napoleon, ca să afle, el, «iubitorul omenirii» apăsate de «tiranî», cum trăiesc nenorocitele de popoare din Ardeal. Ar fi fost interesant să se fi păstrat și răspunsul conștientului din Cluj la întrebarea neplăcută a Vlădicăi revoluționar¹.

XIV.

În manuscriptul fol. germ. 288, intitulat «Notationes historicae», Eder dă și o «Călătorie de plăcere, în toamna anului 1796», în care se notează o sumă de lucruri folositoare cu privire la Ardealul dela sfîrșitul veacului al XVIII-lea în care s'a făcut călătoria.

Cetăm astfel:

«Bokai. Ruine ale curților lui Barcsai. Proprietarul de acum spune că tată-său a păgubit 120.000 de florinî în răscoala Romînilor (a lui Horea).

«Bentheuth (?)» B[aronu] Orbán povestește că a păgubit pînă la 40.000 de florinî în răscoala Romînilor. Unî dintre iobagii săi ar fi fost de față la prădăciunea casei sale, și pe acești

¹ Cf. Pentru alte scrisori sau fragmente de scrisori, *Studii și doc.*, III., I. c.; *Prinosul Sturdza* p. 6, notele și *Convorbiri literare* pe 1901.

oamenî trebuie să-î vadă acum zilnic lîngă dînsul! El se mai plînge și de oastea nouă, unde nu se mai ține seamă de nemeșie. Un nobil ar fi fost bătut din porunca ofițerului de un iobag al lui Orbán, caporal, și ofițerul ar fi strigat: «Dă-î ticălosului de *nemes-ember*, — Schlag den verfluchten *nemes-ember*!»

Ludești (Ludesd), lîngă hotar. Ceî mai mulți dintre locuitori Romîni, «sînt gușați, mai adeseori oameni slabi de minte, dar oameni buni; nu se aude de tîlhării». Însă dela Geoagiî la Zlatna, sînt, din potrivă, «gospodarî rîi, aplicați la hoții, răutăcioși». Aceasta pentru că în vecinătatea lor sînt minele de aur, care-î îmbogățesc și-î strică.

La Mintia (Marosnémethy), călătorul face cunoștință cu Alesandru Barcsai, care ise pare așa de aspru (*roh*), cum îți poți înfățișa numai pe un nobil din al XIII-lea veac.

La Bobilna, se scoate fier. «Romînii spun că pe vremea Jidovilor, — căci așa numesc ei în de obște vremurile vechi — se clădia aici pe temelii de fier («habe mandort auf Eisen gebauet»).

Pe p. 391 și urm., avem apoi o altă călătorie prin Ardealul apusean, sau: «Jurnal pentru o călătorie dela Sibiiu peste Alba-Iulia.»

Despre Zlatna el scrie: «Locuitorii sînt în cea mai mare parte Romîni neuniți, în număr de pînă la 6.000, apoi Romîni uniți pînă la 2.000. Popa acestora nu e destul de zelos: de aceia trec mulți la schismă».

Abrud. «Ceî mai mulți locuitori sînt Romîni neuniți; după ei vin Unitarii. Mai sînt apoi și reformați, Romîni uniți și catolici.»

La Cărpiniș, Eder înseamnă, că din acel loc a pornit Cloșca, și știrile au cu atît mai mare însemnătate, cu cît privesc țara răscoalei și sînt culese puțină vreme după innădușirea ei.

XV.

În Biblioteca Universității (ms. Kaprainai XXIV) se află începutul unei lucrări care trebuia să înfățișeze istoria țerilor romine în latinește. Cel dintîiu titlu e acesta: «Prodromus historiae principatum Valachiae et Moldaviae. Dissertatio praevia».

Autorul, necunoscut, — un Romîn însă, sau măcar un locuitor al Principatelor romine, — declară, că a fost adus să scrie de mai multe

considerații, dintre care cea mai însemnată e dorința de a se pomeni odată după cuviință «gloria neamului românesc, în război și în pace», precum dorește, de altfel, și un principe care nu e numit, dar care ținea, pe la 1750, frinele uneia din Domniile românești, și poate chiar Constantin Mavrocordat. S'a mai gândit apoi că nimenea pînă atunci nu și-a dat osteneala de a cuprinde faptele românești într'o povestire deosebită. Țeri mai mici decît a noastră și-au lăsat pomenirea în anale. Pe cînd despre aceasta n'au vorbit autorii decît cu foarte puțină iubire de adevăr, (*minus sincere*), și mai mult în in treacăt. Cele mai multe știri sunt amestecate cu istoria altor neamuri.

El spune, foarte cu minte, că nu se va cobori prea departe în urmărirea originilor românești, — Cum au făcut ațiția pînă la dînsul. Nu se va ocupa de Sciți, de Goți, de Traci, de Geți, căci asupra acestor popoare nu poate să cadă decît o lumină îndoielnică. E destul că Geții au venit la Dunăre, că Romîni i-au supus, că Dacia a ajuns astfel o provincie a Imperiului și că ea a căzut apoi, pe rînd, în minile Goților și ale Hunilor.

El va arăta situația geografică a Daciei de odinioară, rîzmindu-se pe izvoare de mîna întîi, ca și pe lucrări mai tîrzii, precum: Ptolomeu, Pliniu, Cluveriu, Münster, autorul unor Cosmografii prețuite, inscripția Împăratului Antonin, «Maegius», «Hizius», Cellarius, Hoffmann, «Stekleinus», etc. Pentru geografia mai nouă însă, îmi va fi mai ales de ajutor manuscriptul Înălțimii Sale (al principelui ce dorise a se alcătui cartea).

O a patra parte va cuprinde cercetări de etnografie și va studia vechile numiri ale țărilor și oamenilor: «Blachia, Blozka, (=Voloșca), Zavolchia, Circassia (sic!), Oldoia (sic!), Olacia, Maesi inferiores, Olahi, Besi, Blochi, Daci Al-

penses, Cumani, Chuni, Vlachi negri, Paczinacii și altele.

Al cincilea capitol va fi consacrat Bisericii românești, despre care anonimul crede că a fost întemeiată de Carol cel Mare, ocrotită de Bizantinii, întărită de Gyula, pretinsul cuceritor al Ardealului; se va arăta cum că a trecut numai pe urmă la ritul ortodox, în care a și rămas.

Partea dintîi a cărții va merge dela anul 1000, cînd amîndouă țerile au fost reclamate de regatul Ungariei, pînă la 1300. Ea va fi alcătuită după singurele izvoare străine, care au transmis cunoștința «Dacilor de mijloc, Bessarabilor, Huno-Sciților, Cumanilor, Mesilor negri, Ostrogoților și chiar a Rușilor Albî, și Bulgarilor din munți».

A doua împărțire din această «Historiaducum et principum Valachiae et Moldaviae», mult mai sigură, va înainta pînă la 1627 și se va numi «perioda ungurească». Ea va fi redactată după «cronici și autori contemporani».

Se va mai vorbi, în capitole separate, despre următoarele lucruri: izvoarele, tipărite și manuscrise, îndoiele în amănunte, temele, genealogiile Domnilor, datele cu privire la viața lor; locul de îngropare al lor și inscripțiile funerare, actele lor cu titlurile și pecețile, tractatele, «care se vor găsi poate în archive» (in tabularis), chipurile Domnilor și ale soțiilor lor, apoi harta geografică a Moldovei, și încă amănunțită, care se va putea culege, cu îndreptări, din cele tipărite pînă acum, și ea va fi luminată mult prin «notele (*ex indice*) manuscripte ale Înălțimii Sale», etc.

Planul acesta cuprinde fără îndoială și multe lucruri ciudate. Dar el e conceput într'un chip foarte larg și e păcat că n'a fost realizat nici odată.

N. Iorga.

TABLA DELA LUGOJ.

(Sfîrșit).

6. Chestiunea *runelor* n'are nimic de a face cu tabla dela Lugoj, fiind-că ea e scrisă cu caractere cirile. Și puțin înapoartă «gusturile» private în materie de știința, unde logica poartă tonul.

7. Când am spus că părțile de pe margini par a fi ulterioare mijlocului tablei, n'am fost împins nici de o «imaginațiune», ci am făcut o presupunere, cum se obișnuiește în lumea noastră. Poftim faptul. Avem un text sculptat în două limbi. Ductul scrierii merge românește bine — fiind-că tabla a fost clișeu — și slavonește rău. Ce motiv a putut servi această greșală? Considerînd că scrisoarea din mijloc e mai regulată, deși are și ea mai multe erori, e mai mare și ținută mai bine și văzînd că scrierea de pe margini e mai mică, mai neregulată și mai bogată în greșeli n'a fost decît logic, cînd ne-am pus întrebarea ce raport poate exista între ambele scrieri. O greșală de atare natură n'am mai întîlnit. Am consultat și pe dl Iagici asupra acestui lucru. Și ni s'a părut său că scrisorile sînt din epoce diferite — ne analizînd din punct de vedere comparativ cu alte texte apocrife cuprinsul — său că scriitorul n'a înțeles ce a sculptat. Azi putem accepta părerea din urmă, fiind sprijinită pe mai multe fapte. Scrierea ei dela sînga la dreapta, rău pentru clișeu, pare a se putea explica numai din acest fapt și de loc nu din combinațiunii curioase — fie macar și efemere — cu rune.

8. Împrejurarea cu *robulul lui Dzeu* are a se explica cum am spus în rîndul trecut. E drept că pe tablă se află *robul lui Dzeu*, dar e și aceia drept că acest loc are a se întregi cum spun eu și nu cum spune dl Braniște: *datu-s-au de robul lu Dzeu*. Motivul l-am dezvoltat în de ajuns mai înainte și a fost acceptat la noi în țară, și de dl dr. Barbu și aici în Viena a fost aprobat de oameni competenți.

9. *Ráolvasni* a fost privit de mine din punct de vedere etimologic și semantic. E drept că azi se apropie de ce spune d. Braniște, în ce privește sensul. Barițiū în *dicționarul său* ne spune sub *ráolvas*: ecsorcisază, scoate draci (cu rugăciunile S. Vasile); citește de farmec, descîntă (pag. 457). Și numai natural poate fi, că *ráolvas* a ajuns la sensul din urmă peste drumul: *a ceti asupra cuiva* — vorbind etimologicește — cum l-am arătat eu. Szarvas-Simonyi în *Lexicon linguae hungaricae aevi antiquioris*, Budapest 1890—1893. II. 1121. în articolul *olvas* ne presintă următoarele exemple: *ráolvas*: Az confessor rea *olvasta* az oldozatot, și *ráolvasás*: (beschwörung [durch hexerei]. Az

igézet igétskének boerbitélésével, *reáolvasásokkal*. Aceste exemple ilustrează calea pe care s'a dezvoltat sensul verbului.

10. *Legu-te* nu poate însemna: *blastămu-te*. A dovedit-o dl Barbu și o arată la evidență natura faptului. Dl Braniște dovedește un lucru puțin probabil prin altul neexistent. Se apropie de sf. Vasile, dar fără să-l fi cetit. Și apoi Molitvenice sînt mai multe în Lugoj decît în Viena. Eu am la dispoziție trei Molitvenice sau Euchologhiuri. Al meu tipărit «pren osteneala a însuși episcopului de Buzău Kir Mitrofan» a doua-oară în sfînta episcopie de Buzău la anul 1701 cu «tipicul românesc» și cu rugăciunile în cea mai mare parte în limba slavă. În exemplarul meu se află două molitve «*A dezlegare* pre cei ce se blastemă singuri pre sine» și «*a dezlegare* tot blestemul.» În corpul acestor molitve am găsit cuvintele: *razdrešiti* (în slavă) cu sensul grecesc *lyein, dialyein*, lat. *solvere*; *ostavleniie* grec. *afesis*, lat. *remissio*; *svenzaniie colligatio, podgrehom svenzaniia, svenza, vinculum* și tot în acest sens e și *sojuz* forma rus. pentru *săouză* vinculum în vechea bisericească. Cu *dezlegarea* vorba obișnuită în limba noastră bisericească ne'ntîlnim des. Amintesc, ca ne-specialist în ale molitvelor, numai puține cazuri. În troparul 3 la pogrebanie (neobulg. pogrebeniie): Tu ești Dzeu, carele te ai pogorit în iad, și ai *dezlegat* durerile celor ferecați, În Molitvenicul din Sibiiu din anul 1874. pe pag. 186—7 și în cel din București (Tip. cărților bis.) ed. II. (Evhologiū) 1896. pag. 162 tot așa numai în loc de: te-ai pogorit în iad e la iad. În «rugăciunile de blăstem (exorcismele) marelui Vasile pentru cei ce pătinesc de diavol și pentru toată neputința» (Evhologiul din București pag. 513) avem cătră finea rugăciunii a doua: «Dzeu carele *leagă* pre toți cei ce pis-muesc și sfătuesc rele asupra chipului său; carele cu lanțuri *legat* te au aruncat în întunecul tartarului.» Acest pasagiū sună în Molitvenicul dela Sibiiu din 1874: «Dzeu singur cercetează, cela ce *leagă* pre toți cei ce vatămă, și rău sfătuesc asupra chipului lui, carele cu lanțurile întunecului te au dat tartarului...» Atît pot eu ca filolog. Partea morală și explicarea teologică nu cade'n sarcina mea. E fapt că aici a *lega* nu înseamnă a *blăstăma*. Locurile de sus le-am căutat cu părintele Boldea în Molitvenicele dsale.

11. Sînt acuzat că: «tratez cu dispreț suveran» cărțile din entrepriza dela București. Sînt prea modest ca să-mi pot însuși o afecțiune atît de înaltă. Nu vorbesc nici un cuvînt dela

mine asupra acestor cărți, ci mă mărginesc a alătura aci întru apărarea mea cuvintele cu cari își încheie d. Ovid Densușianu — cunoscut altfel, fără să-l mai recomand în deosebi în cazul de față — seria dsale de articole: «Din literatura didactică», publicați în Sămănătorul în vara trecută. În revista de sus anul II. nr. 32 (10 Aug. 1903) pag. 511 se poate citi: «Așa scriu profesorii de limba română, și asemenea cărți se presintă la aprobare. De alt-fel și manuale de aceste și-ar putea găsi și ele întrebuintarea în școală ca text de citire, pentru că după-cum spune programul: «din clasa a V-a înainte se vor citi și bucăți mediocre și chiar rele pentru a deprinde pe elevi cu critica literară, pentru a-l face — prin operațiune inversă — să înțeleagă calitățile de stil și de limbă.»

Absorbirea unui verb *a lega* nu s'a făcut din verbul *a blăstăma*. Ce spune dl Braniște despre *a scrie* — *scri* — *scria* încă nu se ține strict de obiect «Legu-te diavole» nu înseamnă: «Afuriscu-te ori blăstămu-te diavole» cum crede dl Braniște. E vorba de acel *lega*, care vine atât de des atât în biserică, cât și 'n limba poporului. Un exemplu din «Poeziile din Bănat» a le dluî Hodoș, pag. 86. :

Cucuruz ca vișena
Mîndra-mî rupe inima,
Ea mi-o rupe, ea mi-o *leagă*
C'un fir de mătăsă neagră.

12. Chestiunea «corectității liniilor» nu se tratează nici după gustul meu, dar nici după gustul dluî Braniște. Arta bisericească își are studiul său. După cite monumente am văzut și după cite am auzit direct și îndirect de la oameni specialiști, său de cei ce stău în legătură cu ei repetez încă-odată că scobiturile de pe tabla de la Lugoj nu sînt un monument de artă de așa valoare, cum vrea dl Braniște,

13. «Clișeele» din Bibliografia dlor Bianu-Hodoș par o prea mare *materializare* a unui cuvînt. Poate presupune la mine dl Braniște atîtea cunoștințe elementare, fără să-mi dea lecție despre clișee și matrice.

Tabla de la Lugoj nu e un «unicum» cum crede dl Braniște. Se mai află table de acele,

și în alte locuri. În Laibach bunăoară sînt mai multe de aceste. Cuprinsul lor e aproape acelaș, după cum m'am putut convinge de pe copiile trimise dlui prof. Iagici. Și acum se clarifică chestia chemării ei, care nu e alta de cît ce am spus în rîndul trecut și ce a repetat și dl Barbu. Cad de sine părerile dluî Braniște cu «o parte din o cruce de pe marginea drumului» saū cu molitvenic portativ, fiind-că atît prima cît și a doua se împacă greū cu lucrurile pomenite, fiind text apocrif. E însă înteressant că dl Braniște licitează deja vechimea tablei cînd zice: «irelevant din care secol datează».

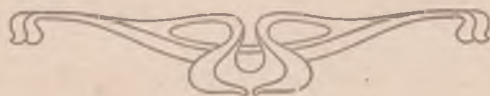
14. Cu fața și cu dosul său nu vrea să mă înțeleagă saū nu mă înțelege dl Braniște. Repetez lucrul. Pe copiile ce le-am primit e numerisată tabla cu numele (72) a lui Christos cu creion roșu 2. Faptul acesta nu se poate menținea cu toate că dl Braniște începe pe *fața* cu numele Maicii Domnului. Și pe tablele din Laibach se află mai nainte numele Dluî Is. Chr. și apoi a Maicii peacurate.

15. N'am nimic de observat.

* * *

De încheiere, mulțumind deosebitei amabilități a revistei «Luceafărul» pentru publicarea răspunsului meu, aș putea spune multe în formă de tunete și trăznete la adresa dluî Braniște, dacă aș avea «puterea suvereană». Am apărât dreptatea. Nu umblu după lucruri efemere. Dar trebuie și în «foiletoane efemere» să se spună adevăruri, mai cu seamă la noi, la Romîni, cari prea ne îngrășăm de păcatele unor închipuiri sterpe. Mi se pare de tot curios, că dl Braniște «mă stimează» și totuș imi atașează «slăbiciunea nobilă a tinerilor filologi». Dînsul care «a gustat din izvoarele filologiei» rostește aspră sentință asupra capului meu. Prea aspră a fost forma și prea slab cuprinsul. Că a cîștigat efecte n'are decît să mulțumească *psichei* noastre romîne, steapă în multe părți. Fie sigur dl Braniște că descoperirea trecutului nostru cu toate ale lui și-a început mersul pe calea adevărată stropită cu grele sudori, cari așează pulberea ce umple lumina ochilor. Să ne desbrăcăm deci de acea multilateralitate — care a format podoaba sfortărilor din veacul trecut — n'ar strica.

Iosif Popovici.

VESTEA.

În gară era o frecvență și o gălăgie neobișnuită. Tineri, cu chipiū studentesc, se plimbau sgomotoși pe peron, așteptînd cu neastimpăr sosirea trenului.

Cînd, în sfîrșit, s'a dat signalul de plecare, de-odată cu pufăiturile cadențate ale locomotivei, batiste și chipiuri fluturau în aer, s'auziau strigări de adîo! servus! sărbătorî fericite!

Si cei remași pe peron se uitău cu un fel de regret, la cei-ce pleacă.

Numai Laura, mica Laura cea de trei-sprezece ani, sta ghemuită pe o bancă, așteptînd cu o superioară din pension sosirea celui alt tren, cu care avea să vină mamă-sa.

Departe s'auzia zgomotul slăbit al trenului și ea asculta zgomotul acela, atît de prietenos de alte dăți. Număra atunci, cu săptămîni înainte, ziua plecării și preocupată de acest gînd, noaptea vedea în vis casa lor cea frumoasă, părăul ce curgea vesel dinaintea porții, tovărășele ei de joc și Nero, credinciosul ei Nero se gudura la pictoarele ei, ca și cînd ar fi voit să-i spună, în graiul lui de dobitoac, cît de mult se bucură, că o vede iarăși . . .

Aceleași gînduri fericite o preocupau și acum, pînă ce primi, mai zilele trecute, o scrisoare de acasă, în care mamă-sa i făcea cunoscut, că nu o va duce acasă de sărbătorî, deoarece-ce o va cerceta ea însa-și. Copila rămasă nedumerită: De ce să nu meargă acasă, și de ce să vină mamă-sa la ea? Gîndurile i se încrușeau nedeslușite în creierul ei de copil, lămurindu-i-se, din ce în ce mai mult, presimțul unei nenorociri.

Cînd zări la geam chipul mă-sii, ise păru slăbit. Alergă într'un suflet înaintea ei:

— Mamă dragă, de ce ești cu haîne negre?

— Iacă . . . le-am luat . . . sînt bune la drum . . .

Copila tresări și ochii i se întunecară de o lacrimă involuntară. Se liniști însă în curînd, cînd mamă-sa o luă cu binișorul și începu să întrebe, de ce era acasă, cu o curiositate, ce nu știa să mai contenească.

Cînd se văzu apoi la largul ei, plimbîndu-se

cu mamă-sa pe stradele orașului, i se risipi și cea mai mică umbră de nedumerire.

Se opriră la cofeterie.

Luară o cafea, apoi ea alese cîte-va prăjituri:

— Asta să o duci lui tatica, asta Nicăi . . . și lui Nero una — și lui săracu . . . mamă dragă, de ce ai batiste de acele cu negru?

Ea rămase încremenită. Presimțul unei nenorociri, de care nu-și putea da seamă, o luă de notă în stăpînire. Își aducea aminte de niște cuvinte, ce mamă-sa le spusese în nemțește profesoarei din pension. N'a înțeles ce spunea mamă-sa, dar ceva rău trebuie să fi fost, de bună seamă. Și din notă lacrimile o podidiră:

— Spune, mamică, ce face tata, de n'a venit și el?

Abia într'un tîrziu începu să se mai îmbune cînd mamă-sa o asigură, că tata o va cerceta în curînd și că i-a trimis de sărbătorî o haînă nouă.

Două zile trecură astfel și la despărțire Laura plînse, trimițînd celor de acasă o scrisorică de felicitare pentru sărbătorî.

* * *

Rămasă singură în cupeu, blata mamă, nu-și mai putu stăpîni plînsul.

Venise anume să-i împărtășască copilei vestea cea tristă și acum se întorcea fără să-i fi spus o vorbă.

Încercase de mai multe-ori să-i spună ceva pe departe, dar de cîte-ori o vedea pornită spre plîns, nu mai avea putere să-i vorbească și întorcea vorba.

Apoi iarăși era mai greu s'aducă vorba.

Se gîndea cîte-odată să-i spună tot: «Laură dragă, tatica a murit», dar abia începea vorba și i se opriă în gît cuvintele.

Venise așa de neașteptat nenorocirea, încît însași își perduse cumpătul sub povara loviturii; cum ar fi putut-o deci suporta biata copilă?

Cîte-odată, cînd ochii damei se înrouau de lacrimi — ea întrevedea par'că groaznicul adevăr — inima i se stringea de milă și instinctul

eî de mamă, o făcea să o cruțe încă, de inevitabila durere.

Tot va trebui să-i spună odată. Pe atunci, poate, durerea își va fi pregătit drumul când mititica va fi cetit pe jumătate adevărul, în privirea compătimitoare a directoarei și a superioarelor, cari știeau totul.

Ochii ei plini de lacrimi, rătăciau, pierduți peste cîmpia din față, ca și cînd ar căuta în întinderea ei, un sprijin, o rază de nădejde.

În cupeul de alături e gălăgie mare. Soldați și tineri studenți mergeau acasă, de serbători. Înserează.

Din cupeul de alături cineva se coboară, la o haltă.

Cîți-va din ușa cupeului îl țin de vorbă.

Un șuerat strident — trenul se pune în mișcare.

— Servus! Serbător fericite! — s'aud mai multe glasuri de odată.

Și, la lumina gălbuie a felinarului dela gară, ea vede, cum cel rămas își flutură pălăria în semn de adio, resalutîndu-și colegii:

— Serbător fericite! . . .

Și își întoarce capul să nu-l mai audă, și să nu-l mai vadă . . .

Simin.

CADE-O LACRIMĂ . . .

*După plopi cu frunza rară
Își desface luna s'nul,
Vede-arama numărîndu-și
Barbă-Putredă jupînul.*

*Și 'n ajun de miez de noapte
Tremură de chiot hanul,
Sporind glasul din tilincă,
Cîntă iepure țiganul.*

*Doi feciori lovesc în grindă
De s'aude pe uliță,
Așezat, îl domolește
Pristăvelul Niculiță.*

*— Și se bucură tot satul
Vin feciori din cătănie,
Sprinten țirlăie tilinca
Și-i atîta veselie . . .*

*Doar' la geam stă singurică
Fata Jidovului, Ida,
Cu ochi verzi ca leușteanul
Cu păr roș ca cărămida.*

*Cade-o lacrimă din ohii
Leneș prelingînd fereasta . . .
— Suflet obîdit și singur,
Ce mai cauți pe lumea asta? . . .*

Nic. Otavă.

JUBILEUL DE 25 ANI AL „JUNIMEI”.

Din mîndra țeară a Bucovinei încep să se întetească pe zi ce merge semnele de viață romînească. Un curent sănătos a început să adie în mijlocul Romînilor de sub oblăduirea austriacă.

Dacă pînă la noi ajung cîte-odată și niște note discordante, — cîte o frază mitocănească spusă oamenilor venerabili sau invective de preț ieftin — aceia, cari sînt inițiați în cauză, știu să aprecieze pe lingă toate acestea starea și gradul de entusiasm al Romînilor din Bucovina.

Și iată o nouă dovadă despre tăria în credința strămoșească: jubileul «Junimei»

Junimea este societatea studenților Romîni din Cernăuți. Înainte cu 25 de ani, o mină de oameni a avut fericita idee, de a înființa acest focar de puteri juvenile, pline de vigoare și entusiasm național. Și idea aceasta a prins rădăcini, trup și suflet, încît astăzi societatea poate privi cu mulțămire sufletească la trecutul ei, și cu încredere în viitor.

«Junimea» n'are însemnătate exclusiv studențescă, ea este un factor important cultural în viața poporului romîn din Bucovina, un factor, care colaborează din răspuțeri dimpreună cu «Asociația pentru cultura și lit. poporului romîn din Bucovina» și cu celelalte societăți culturale romine la cultivarea simțului național.

Numărul respectabil de membri, cari figurează în anuarul ultim al societății, ne este o dovadă mai mult, că toată floarea Bucovinei sprijinește și aderează la ținta nobilă a »Junimei».

Despre aceasta ne-am putut convinge toți aceia, cari am grăbit să aducem prinos de laudă societății, venind cu dorul în suflet să ne cunoaștem frații.

Au fost sărbători înălțătoare de inimă. Pînă cînd într'alte locuri o parte din frații noștri își omoară timpul cu «Madame Flirt», uitîndu-și, că au și ei o limbă, că trebuie să aibă un cult și pentru ea. pînă atunci aici, la sărbările din preajma Putnei, ne-a fost dat să vedem silința entusiastă de-a fi cît mai romînesc tot ce este în program.

Și așa și este firesc, căci ce ne-am face noi, cei de sub oblăduire străină nouă, și ca grai și ca țintă, dacă n'am învăța să ne păzim ce avem mai scump: caracterul național?!

În mijlocul fraților noștri am petrecut, pentru o clipită, adunați laolaltă, solii trimise din toate părțile, unde-î suflare romînească afară-de nefericita Basarabie.

Au venit să încunune »sfîntul» stindard frați din România liberă, frați de-ai noștri din Mace-

donia dărăpanată și dată pradă flacărilor, am venit noi, din Ardeal, din «Dacia felix», cu toții cu acelaș gînd, cu aceeași dorință, să ne vadă ochii sărbătorirea muncii pe ogorul țelinos al Bucovinei.

Și, putem spune din capul locului, ne-am întors la vetrele noastre cu ochii înrou-rați de lacrimi, de lacrimi de bucurie, că ne-a fost hărăzit să fim părtași de-o mulțămire sufletească atît de mare.

Să descriu șirul festivităților din program, decursul lor, esecuta ea lor. Toate acestea mă cred dispensat a le face, fiind-că ziarele noastre au căutat să descrie în rapoarte cît mai amănunțite decursul serbărilor.

Aici voesc numai să tilcuesc prin vorbe bucuria, pe care au simțit-o cu toții.

Căci cred, că nu este bucurie de toate zilele, bucuria, pe care am simțit-o și eu spre pildă la «academie», privind feeria măfastră a dlui Pantazi și ascultînd pe oratorii, — la «comers», fiind lingă »Picurarlu de la Pind» îmbrăcat în costum național arămînesc, față în față cu frați bucovineni, — la balul festiv cînd vedeam pe femeile Bucovinei cum se întrec în frumsețe cu costumele naționale.

În orașul Cernăuți, un mixtum compositum de tot-felul de neamuri, cosmopolis de nuanță ebraică, catolică, pravoslavonică-ruteană, galițiană, — după cum spune un scriitor de-ai noștri, — se înalță mîndru, pe piața principală, «Casa națională».

O idee fericită aceasta. În «Casa națională» își au sediul aproape toate societățile culturale romînești din Bucovina. Cine voește să vină în atingere cu elita societății romine din Cernăuți n'are decît să cerceteze «Casa națională», unde sînt localurile societăților și redacțiile revistelor romine din Bucovina. Și impresia asta de unire, de întovărășire frățescă își împune.

Din «Casa națională» s'au început șirul festivităților «Junimei». Aici au fost presentați — în localul societății, un local aranjat cu gust, cu o bibliotecă bogată, cu reviste multe — reprezentanții societăților surori din România, Transilvania și Macedonia. Reprezentafe au fost următoarele societăți: «Uniunea studenților romîni» din București (dnii Titu Axente, Nicu Fortunescu, Petre Doria și Radu Pancu), Studenții în drept din București, (dn. Căpățînă), «Romînia Jună» din Viena, (dnii G. Novacovic și Cercaoschi), «Petru Maior» din Bpesta, (Seb. Stanca și Horia P. Petrescu).

Cu bucurie nespusă am văzut representați și

pe studentii macedo-romini prin dnii Covată și G. Cica.

La festivitățile, cari au urmat, au luat parte, în frunte cu I. P. S. Sa Metropolitul, dr. Vladimir de Repta, cu președintele țării, Principele de Hohenlohe și nește oaspeți iubiți din România: principele Moruzzi, Alex. și Leon Ghica, cunoscuții mecenazi, apoi zelosul secretar al Ligei, Al. Florescu.

Apoi, dintre tinerii noștri învățați, dr. Sextil Pușcariu, care a ținut o conferință mult gustată despre «Poezii noștri cei tineri».

«Academia» — un obicei împrumutat dela studenții germani, dar aplicat la referințele noastre; ne-a pus în uimire prin frumuseța tablourilor vivante, prin vorbirile pline de avânt ale președintelui Soc. (d. G. Lucaci) și cele ale dlui profesor Eus. Popovici (Dorul și Românul) și mai presus de toate prin scena fermecătoare, plină de emoțiune, predarea steagului Societății din partea femeilor romine. Femeile romine au ținut să-și arate dragostea lor dăruind «Junimei» un steag tricolor de toată frumuseța.

Dacă au fost cineva fericit de grandioasele festivale, atunci în prima linie, au fost reprezentanții societăților. Pe dinaintea ochilor lor li-s-au deschis orizonturi nouă, de cari dădeau cu socoteală, că există, dar nu aveau cunoștință, că sînt împodobite cu atîta bogăție dumnezeiască.

Trebue să se știe, că numai acela își poate da seama despre Romîni din Bucovina, care a avut norocul să se oprească cînd-va în «mîndra Bucovină», care a putut auzi păsurile fraților săi de acolo, care s'a convins de entuziasmul ce domnește, spre pildă, în cercul societății «Junimea» față de tot ce este românesc și nobil.

Și ocazie bine venită, ca să ne cunoaștem frații, ni se va da în timpul cel mai apropiat.

După jubileul «Junimei» s'au adunat toți

reprezentanții studenției, dimpreună cu «Junimenii» și s'au sfătuit cu privire la sărbarea amintirii lui Ștefan cel Mare. În 2 Julie n. anul curgător, se împlinesc 400 de ani, de cînd trupul Lui s'a dat odihnei. Și s'a hotărît într'un glas, ca toată suflarea rominească să fie chemată să-și dea tributul de admirație memoriei marelui Voevod.

Credem cu tărie, că apelul acesta va avea răsunet pretutindeni unde bat inimii rominești.

Să sperăm, că jubileul «Junimei» a fost numai un preludiu — un preludiu măreț — la aniversarea amintirii aceluia, care și odihnește trupul în mănăstirea dela Putna, dar spiritul căruia cutreeră inimele noastre înbălbătindu-ne la muncă către un ideal larg.

Jubileul «Junimei» ne-a dat o nouă dovadă despre spiritul, care se închiagă acum tot mai mult în societatea bucovineană, astfel, încît sîntem fericiți de-a face o constatare:

Dacă dl profesor Iorga — a cărui slovă ne-am obișnuit, cu drept cuvînt, să o ținem drept scriptură, — a terminat mai anii trecuți un articol referitor la stările din Bucovina, cu cuvintele: «Am dori ca să se provoace o mișcare mai puternică rominească, mai mult avînt de lucru patriotic», atunci astăzi putem zice cu siguranță, că avîntul acesta nu lipsește generației de acum, în urma felului cum a știut să arate, că gîndește și simte rominește, cu ocazia jubileului și credem cu tărie, că nu va lipsi, cu atît mai virtos la festivitățile dela Putna.

H. P. P.

NB. Nesosindu-ne încă fotografia membrilor «Junimei» de care pomieniam în numărul trecut, nu o putem da în numărul de față. Sperăm însă, că pentru unul din numerele viitoare o vom putea cîștiga.

Red.

CUGETĂRI ȘI OBSERVAȚII.

«De te 'nsori, îți iai pe inimă în ori-ce caz o piatră — de moară — sau prețioasă.»

*

«Nu'n literatură și'n filosofie, ci'n aritmetică e locul — nulelor.»

Significativ. La expoziția pentru răspîndirea științelor cetiaî prin toate colțurile avisul:

Nicht anrühren!

Défense de toucher!

Nu puneți mîna!

Valentin Bude.

GRIGORESCU: CIOBĂNAȘUL.

ÎN LUNCĂ.

Idilă rmînească de Carmen Sylva.

(Urmare.)

Astăzi am plîns atîta, încît Soare nu mî-a mai putut opri potopul de lacrimi. Era ca o fîntînă, ca un izvor, căci aveam o durere atît de mare, încît plîng din noî, cînd mă gîndesc la asta. Mî-am cusut în ascuns o cămașă de toată minunea și fluturași de pe ea mi l-a făcut Soare și era străbătută de fire de aur și lucrată atît de fin, fie-care fir era numărat și mănecile erau atît de bogat cusute și peste umăr, o adevărată minune, ca o grădină de flori, atît de des cusută, nu puteai împunge cu acul, să nu fie cusătură. Mînecele erau grele de tot de fluturași și eu țineam cămașa tot ascunsă, dar mî-a văzut-o fata femeii, unde țes și mî-a luat-o și a zis, că asta-i va fi cămașa de nuntă, și cînd i-am spus, că i-a mea, a rîs și mî-a spus, că eu n'am lipsă să mă mărit. E tot una, dacă sînt măritată sau nu, nu mă întrebă pe mine nime despre asta. Cînd i-am povestit-o lui Soare. (nici n'am scos-o la început din plîns, dar tot am putut-o îngîna printre sughituri) s'a infuriat așa de mult, că a uitat pentru prima oară să mă mîngăie. A dat cu piciorul în pămînt și mî-a spus, că nu vor răsări primele viorele și noi vom fi cununați și că se va duce îndată la părintele și-l va întreba și de obirșia noastră. Căci nu mai poate suferi, să mă batjocurească nimeni. El era cu mult mai supărat decît mine, căci eu eram obișnuită cu chinul și am plîns mai mult pentru cămașa mea cea frumoașă și lucrul cel mult și pentru că mă durea să mă vadă oamenii la nuntă atît de sărăcăcios îmbrăcată. Credeam să staî înaintea altarului ca ori-ce fată de țaran și beteala de aur mî-a făcut-o deja Soare și-ar fi fost atît de bine. Așa, în grabă, nu mai pot să cos alta, mi-este peste putință, ai prea mult de lucru cu ea. Și nu pot să-i spun lui nimica, fiind-că ele îmi dau de mîncare și trebuie să tac. Cît am mai plîns. Și genele nu-mî mai țineau lacrimile, ele curgeau-curgeau meret, norul cel negru a vărsat peste pămîntul întunecat o fortună întregă!

Ah, era atît de trist, că steteam numai și ne uitam cu ochi duși în jărat și suspinam și nu spuneam nimica. Ne venea atît de greu. Dar apoi ne-am uitat unul la altul, adînc în ochi și ne-am pus pe rîs dintî'odată amîndoi și ne-a trecut tot năcazul și credeam, că vom fi și fără de frumoașă cămașă tot atît de fericiți. Nu ne trebuiau lucrurile de astea, și oamenii n'au ce să se întrebe, cum ne vom cununa,

noi nu chemăm pe nimeni la nuntă, tocmai pentru-că aîm fost atît de răi.

* * *

Soare a muncit atît de mult, încît bag de seamă, la întîiul soare de primăvară, ca a slăbit. Dar el rîde și-mî zice, că asta nu-i nimica. A vrut să-și pregătească casa pentru nevestica lui și nu vrea să-i fie goală casa, ci să mai aibă încă un țol din păr de capră și porumb pentru anul întreg, așezat cît ține tavanul pe tulețele aurii și patlagele roșii și patlagele vinete și ceapă și usturoi și de toate, de cîte ai lipsă și oale pentru gospodină, ca să poată fierbe bine mămăliga. Tot strălucește în căscioara noastră, și va fi atît de frumos. Sîntem ca pasărelele, cari își zidesc cuibul, și fie-care-și duce cîte un pai, după cum poate. Eu n'am fire de pai multe, dar aduc ce pot și oamenii cei buni îmi cinstesc și ei cîte-odată cîte-ceva, ce nu le trebuie, și acestea le curăț, până ce sclipesc și Soare face din vechitură lucru nou și frumos și vom fi atît de veseli, încît nici nu poți crede, întocmai ca în basme Soare-mî spune că eu sînt Consinzeana din povești, și că losuesc ca'ntr'un palat crăiesc. Dar par-că și te afli la noi ca într'un palat de crai. Căci toate strălucesc și lucesc în lumina dela vatră, și aurul nostru sînt tulețele de cucuruz iar puterile noastre de paradă plapomele de păr de capră și scaunul crăiesc pămîntul. Dar sîntem atît de fericiți, încît ne-ar putea pizmui un crai!

Mai că nu sburăm spre cer, ca două priveghetori, căci abea mai putem sta pe loc, de atîta noroc. Nici că se potrivește. Nici că este ca la ceialalți oameni. Toți par așa de posomorîți și năcăjiți și n'au nici un petec de cer, spre care să poată sbura, ca să se ascundă apoi iarăși în cuibulețele lor de pe pămînt. Eu sărut pămîntul, pentru-că pe el calcă Soare, sărut nicovala, pentru-că Soare lovește în ea. Cînt ca priveghetoriile ziulică întregă, dacă nu mi se poruncește să tac. Încă n'a iubit vre-odată un om pe altul cu atîta foc. Pe Soare îl am cu mult mai drag, decît chiar pe bunul Dumnezeu. Căci dragostea lui o simt mai mult. Bunul Dumnezeu nu mî-a cinstit țol călduros și nici vatră călduroasă, ci m'a lăsat să cresc în răceală și fără de dragoste ca iarba, Soare însă m'a luat la căminul său. Atunci trebuie să-l am mai drag. Lucrul asta n'ai voie să-l

spui cu glas tare, căci ești păgîn dacă-l spui. Dar eu sînt totuși copilă de păgîn, copilă din flori și numai dragostea m'a învățat să trăiesc.

* * *

Vai — Cum a plîns Soare, cînd s'a reîntors dela popa, vai, a plîns așa, că-i tremura pămîntul sub picioare, și i-am luat capul în poala mea și l-am netezit și voiam să-l mîngăi, dar el și-a luat capul din poală și s'a rostogolit la pămînt și se proptea pe mîni și se scutura de atîta plîns. Și eu nu pricepeam încă nimica, și-am început și eu să plîng, pentru-că nu înțelegeam, atunci și-a ridicat capul și-mi zise: «Evanghelu, oamenii sînt cu mult mai răi decît bunul Dzeu. Evanghelu, ei spun, că trebuie să ne despărțim, că nu ne este iertat să ne cununăm. Evanghelu, sîntem frate și soră. Și nu ne-au spus-o asta atîta amar de vreme (el plîngea cu hohote spunînd astea), atîta amar de vreme. Ne-au lăsat în pace și-și spuneau, că suntem copii din flori, și că să nu-și bată capul nimeni de ce facem, și acum, acum... Evanghelu, vezi, mor, nu pot îndura atîta!» — Eu tăceam ca mută și nu scoteam nici o vorbă și stam lîngă el pe pămînt și mi-am pus mîinile între ghenunchi și-i strîngeam laolaltă. Căci brațele mele nu le mai dorea pe după gît, ci mă da la o parte, cînd numai mă apropiam de el, acum nu-i trebuia nici dragostea, nici mîngăierea mea, ci spunea mereu, că vrea să moară. Și eu stăteam ca năucă, nu puteam rosti un singur cuvîntel, nu puteam plînge, căci îmi părea, că s'a prăbușit întreagă căscioara peste noi, și că ne strivește. Mi se părea, ca și cînd totul ar fi departe-depart, ca și cînd nici n'am fi aici, nici pe pămînt, ca și cînd nu ne-am avea, nu ne-am fi avut nici cînd dragi. Par' că ar fi pămîntul mort și pustiită toată iarba.

Nici că puteam rosti numele «Soare», nu puteam zice nimic, căci durerea lui era mare, și-a trebuit să tac. Mi se pare, că umblau și oamenii pe dinaintea casei noastre și se uitau pe fereastră înlăuntru, unde plîngeam și ne tîngulam, și apoi dădeau din cap și mergeau mai departe. Soare era atît de furios și scutura nicovale și dădea cu piciorul cărbunii în aer, ca și cînd ar vrea să dea făc căscioarei. Și era atît de roșu în față și avea o căutătură dusă, de n'avuî timp, să mă gîndesc la năcazul meu. Acum zace liniștit și pot să mă gîndesc pentru întîia-oadă, și inima-mi se face grea ca plumbul, tot mai grea, mai grea, și nici nu-s în stare nici chiar să suspin, atît mi-e de greu pieptul!

* * *

Noaptea-i lungă și Soare vorbește lucruri atît de ciudate și nu-l poți înțelege de loc. M'am dus de multe-ori jos la pârâu și-am înmuțat cîrpe și i-am înfășurat capul cu ele, apoi aruncă toate la oparte, și apa o bea cu atîta sete, de par' că ar fi o vatră înfierbîntată și dacă teatingi de el, e fierbinte pe întreg corpul. Staîu lîngă el și-l privesc. La ce să privesc pe lumea întreagă, decît la el. Oamenii voesc să plec, să păzesc oile de pe islaz, eu le-am spus: «Căutați-vă altă față. Nu-s în stare să păzesc oile, pînă-i bolnav Soare!»

Ei l-ar lăsa să zacă și nu i-ar da nici o înghițitură de apă, iar eu-i aduc totdeauna apă rece cu ghiața și el o bea atunci. Dar ochii-i strălucesc ca carbunii, și dese-ori nici că mă cunoaște. Întreabă cine-i dă apa și să uită la mine, ca la o străină. Și eu tremur ca varga și nici nu pot plînge de frică. Inima-mi este ca plumbul, nu simt nimica, nimica, nimica. De ce să și plîng, dacă nu simțesc nimica. Cred, că am murit deja și că nu mai trăiesc. El ocărește oamenii mereu, și cînd începe, e ca nebun, vrea să sară în sus, încît abia pot să-l mai țin. — Atunci să înhoalbă la mine și zice: «Du-te, du-te, du-te, du-te departe, să nu te mai văd.» Și mă duc atunci pentru o clipită afară, și dacă s'a mai liniștit, mă furîșez tiptil înlăuntru și mă așez lîngă el pe pămînt și aștept. Vai cum aștept. Nici nu știu, la ce aștept. Și iată că vine dimineața rece și neguroasă, și lui Soare nu-i mai bine. A venit o babă, care i-a pregătit o băutură și a dat din cap și-a spus: «Rău, rău, rău, rău i merge, fetișo. Trebuie să te aștepți, că o să moară, căci are friguri de fierbințeală, și nu va mai putea suferi fierbințală mai mare!»

Așa a spus, iar eu am privit-o liniștită de tot și n'am plîns și n'am suspinat. N'am puterea să suspin. Căci în mine-i mort totul, viața-mi stă pe loc. Mult mai bine e pentru Soare și pentru mine, să murim. La ce am mai trăi, sârmanii de noi. Nu suntem ai nimăru și nimeni nu se bucură, că trăim, nimeni nu plînge, dacă ne-am dus. Vrem să murim, Soare, asta-i cu mult mai bine, mult mai bine!

* * *

Zilele să perîndă pe furîș și nopțile sînt încă mai lungi, și Soare nu mai recunoaște pe nimeni, nici chiar pe mine. Buzele lui sînt negre de tot, și-i dau atîta de beut și-i răcoresc fruntea, dar se face din ce în ce mai rău, răsuflă ciudat, nu răsuflă de loc bine, așa înterupt și nările i să umflă, ca și cînd n'ar căpăta destul aer și se uită cu ochii țintă înainte, fără să clipească.

Mi-ar fi frică, dacă mi-ar mai putea fi frică.

Dar aştept numai, să moară, mai aşez apoi şi eu să mor şi-apoi e bine, şi n'are nimenea nici o durere. Căci noi nu putem trăi unul fără de altul şi laolaltă nu ne lasă oamenii, pentru-că şi-au pus în gând, că noi suutem frate şi soră, şi poate, că nici nu-i adevărat. Dacă sîntem copii din florî, nu mai ştie nimeni de unde venim, poate că nu sîntem frate şi soră, şi oamenii au vrut să ne despartă numai, pentru-că am fost prea fericiţi. Eram cu mult mai fericiţi, decît ei şi asta n'au putut-o vedea şi a trebuit să ne strice norocul, pentru-că nu era al lor şi pentru-că credău, că copiii din florî săraci n'au dreptul să fie mai fericiţi decît copiii cei cinstiţi, cari au tată şi mamă. Voiaū pe Soare pe seama tetei lor. Şi nu trebuia să-l am eu. Aici zace buba!

Gindurile mă năpădesc multe în nopţile cele lungi, căci nu vine nimenea, decît numai o femeie bătrînă, care mă întreabă, dacă vreaū să-mi ajute. N'am lipsă de nici un ajutor, aici n'am cine să-mi mai stea într'ajutor, numai moartea ne poate ajuta. Şi asta-i bine. Căci dacă ar vrea să trăleşti, n'ai putea, şi mai bucuos te-ai duce la părău, să te ducă pe-aci încolo, colo pe lunca verde, unde nu te ştie nimeni cine şi ce eşti, tu, eare ai venit pe apă şi nici nu te poate întreba, căci eşti mort!

Soare e ca turbat şi bilbăie, de nici nu-l pot pricepe, buzele i sînt negre de tot şi tari şi bolboresesc numai lucruri neînţelese. Astă noapte s'a ridicat din aşternut şi a arătat ceva la fe-reastră şi într'adevăr stetea acolo un cap, învelit tot în cirpe negre, da nu-l puteai recunoaşte şi nici nu puteai deosebi, de-i bărbat ori nevastă. Părul i s'a sbîrlit şi a început să strige: «Mamă — Mamă!» De două-ori şi-apoi i-a căzut capul la pămînt şi-am auzit ceva cum sgărie şi să tîreşte, apoi s'a făcut iarăşi linişte. M'am temut. Căci Soare avea ochi de fiară sălbatică şi părul i stătea în sus şi faţa lui părea ca faţa unui mort, atît de palidă şi cu fălcile scofilitice, şi nasu-i era ascuţit, şi gîngăvia «Mamă», pentru întîia-ora în viaţa lui, dar nu cu dragoste şi nu dulce, ci ameninţînd grozav, ca o impu-tare grea!

* * *

Şi dacă ai murit, Soare, mă voiū aşeza pe pragul casei şi te voiū boci, te voiū boci eu singură, căci pentru un copil din florî nu bocesc femeile. Vai pentru-ce nu te-au luat, Soare, lumina mea! Pentru-ce nu-mi mai dai nici un răspuns? Pentru-ce stai mulcom! Soare! Soare! De-ai fi rămas mai bine printre florî, unde te-au aşezat aceia, cari n'au voit să te aibă, şi de nu te-ar fi găsit nimeni! Şi de nu te-ar fi crescut mare pentru chin şi jale! Vai Soare! Soare! Soare! Stai atît de liniştiit acum! Cine-o să mai

mînuiască ciocanul! Cine-o să sufle 'n foc! Focul s'a stîns şi nu va mai arde nici cînd! Cine le va făuri fetiţelor lanţuri de argint? Cine va păzi cîmpurile! Cine va sufla în fluer şi va cînta şi va sta mîndru în razele soarelui de dimineaţă! Eşti secerat ca grîul! Părul tău stă la pămînt ca grîul copt şi nu va mai flutura în vînt! Soare! Soare! Soare! Soare! Cine va mai face corăbioare şi cine le va mai lăsa pe părău în jos! Cine va mai fi aşa de vesel ca dimineaţa zilei, ca noaptea caldă de Iulie şi cu rîsul arginţiu şi cu veselia tinerească! Cine va mai merge atît de mîndru peste luncă şi nu-i va mai păsa de nimeni! O, Soare! Soare! Soare! Te-am avut drag ca viaţa mea, căci acum trebuie şi eu să mor. Nu pot trăi făr' de tine! Soare! Soare! Soare! Nu pot trăi făr' de tine, Soare! Soare! Trebuie să merg la tine, dacă te vor aşeza în pămînt, atunci mă va striga, ţărîna ta şi lumea mă va ţinea de haină şi nu mă va lăsa! Căci trebuie să merg la tine şi să zac cu tine în pămînt! Trebuie să plec cu tine, Soare, Soare, viaţa mea, moartea mea! Nimeni nu-mi va mai despletî părul negru şi nu se va mai acoperi cu el! Nimeni nu-mi va mai săruta lacrămile dintre gene! Nimenea nu va mai vorbi cu mine, căci atunci nu ţi-ai auzi glasul, care mă chiamă din pămînt. Voesc să-ţi aud glasul, tu mă chemi, viu, viu în grabă la tine! Căci nu pot trăi fără de tine!

* * *

Te-au dus şi te-au aşezat în pămînt, şi oamenii voiaū să mă ducă şi pe mine, dar eu am clătinat din cap, căci trebuie să mă aşez pe locul nostru iubit, ca să pot muri mai uşor, ca să-ţi aud glasul mai bine, dacă mă chiamă din pămînt. Astă-zi zăceam pe mormîntul tău şi am auzit dintrodă strîgînd: «Evanghelu! Evanghelu!» de multe-ori, răs-picat! Şi mi-am apăsat pieptul de pămîntul, care te acopere, şi mi-am lipit obrazul de el, ca să simţeşti, cît îţi sînt de aproape şi strig mereū: Soare! Soare! Soare! Nici nu spun alt-ceva, decît Soare! Şi vei veni să mă duci! N'am nici o durere, sînt numai obosită de tot, mai cu seama pieptu-mi mi-e greu — greu, pentru-că n'am putut plînge de loc. Cînd te boceam, n'am plîns. Şi corpul lui era moale de tot, cînd l-au aşezat în pămînt, semn, că mă va lua la el cît de curînd. Căci alt-fel nici nu este altul, afară de mine, pe care-l poate lua!

Viu Soare! Încă n'am mîncat nimic decînd te-au aşezat în pămînt şi nici că vreaū să mî-nînc, numai să fiū mai de grabă la tine, vreaū să fiū la tine, înainte de ce ai băgat de seamă, că nu mă ai lîngă tine şi că-i rece sub pămînt. Să simi, că-s îndată la tine, îndată, în-

dată, Soare, Soare! Să știi, că nu poți fi fără de mine nici viu, nici mort, nici în somn, nici treaz, dacă mai poți să te trezești vre-odată! Oamenii nu te vor putea smulge din brațele mele. Cînele moare pe mormîntul stăpînului său, cum n'aș muri eu, care ți-am fost mai mult decît un cîne, mai mult decît vatra ta, mai mult decît căscioara ta! Soare! Soare! Viu! Viu! Căci mă apasă pieptul și nu mai pot respira!

Vina e că nu mă pot plînge și sîngele din inimă tot mă se ridică atunci în gură! Cît era de roșu! Și cum m'a înecat! Și cît sunt de obosită! Și totuși nu m-am înecat, cînd mi-a venit sîngele, dar nu puteam să răsufli de loc și ceva-mi stringa mereu: «Evanghelu! Evanghelu!» Și sîngele a început să-mi gîlgăie în gît, și nu te-am putut auzi atunci, dar cînd s'a făcut liniște, înainte de a mă cuprinde un nou val de sînge, te auziam iarăși chemîndu-mă tare de tot și eram atunci alît de fericită și simțiam, că slăbesc din ce în ce, că-s slăbită rău. Și mă bucuram. Dacă mai vine sînge mult, o să-mi iasă tot sîngele din vine și o să fiu moartă și n'o să mai am nici un chin! Nicî acum nu mă chinuesc mult, căci te aud!

Numai atunci m'aș chinui, dacă nu te-aș auzi și dacă aș putea crede, că-ți vei uita de mine în groapă! Dar asta-i peste putință, Soare, Soare! Nu să poate să-ți uîți de mica ta mireasă. Căci ești al meu! Și toate stîncile, pe cari

le-ar așeza peste tine, nu te-ar putea opri să-ți întinzi mîna în sus, înspre mine, în noaptea liniștită și să mă aduci la tine, ca să pot zăcea lîngă tine și să te încălzesc în pămîntul cel rece!

Și luna-ți luminează mormîntul și mă chiamă și mă așez apoi pe mormîntul tău, dar în curînd nu voiți mai putea veni până la tine și va trebui să ieși tu din groapă, căci altfel nu mă va mai ajunge mîna ta. Va trebui să vii tu, să mă duci! Căci nu mai sînt în stare să viu la tine, iată, iară sîngele, atît de mult! Te înecă cînd vine și-ți gîlgăie în gîtlej. Și nu mai știu atunci, ce să mai întimplă cu mine. Mi se pare, par-că a venit cineva în căscioară, dar n'am putut vedea, de ești tu sau oameni vii, cari povesteau ceva, ce nu-i prea înțelegeam. Căci eu nu-i mai aud pe oameni, te aud numai pe tine, Soare! Soare! îți aud numai glasul tău și urechile mele sînt surde la glasul oamenilor. Nu pricep, ce vorbesc. Mi-au dat o băutură și am adormit și ai venit tu și m'ai luat în brațe și-mi era bine de tot și nu mai aveam nici o durere! Și puteam să și răsufli liniștit. Vino iarăși și mă ia în brațe! Atunci nu mai sufer! Vino iarăși Soare! Soare! Voesc să zac în brațele tale! Chiar și dacă sînt reci, să vor încălzi îndată, că zac eu în ele și eu ard, ard, ca vatra ta!

(Va urma.)

Trad. de Horia Petra-Petrescu.

CRONICĂ ȘI NOTIȚE.

Artistul George Enescu. «Romînia Musicală» scrie, că tinărul violinist și compozitor, G. Enescu, a obținut premiul de 600 lei oferit de către revista parisiiană *Musica* pentru cea mai bună compozițiune musicală prezentată.

Actul de botez al lui Eminescu. Se știe cît de controversată a fost, în cercurile literare, chestiunea de a se ști locul și timpul nașterii lui Eminescu. D. Maiorescu a susținut un timp că s'ar fi născut la Ipo-tești, lîngă Botoșani în 1849; apoi s'a spus că e născut la Botoșani, și în sfîrșit, la Dumbrăveni, unde i s'a și ridicat un bust, acum vre-o doi ani.

Acum în revista *Ateneul*, din Botoșani d. Corneliu Botez, magistrat, pare a fi rezolvat chestiunea. Cercetînd arhivele bisericei Uspenia din Botoșani, d. Botez a găsit actul de naștere al poetului.

În «Registru pentru naștere și botez pe anul 1850»

la nr. 3, este trecut actul de naștere, *în original*, cu iscăliturile părinților, preoților și a nașu'ui, din care se constată că Eminescu este născut *în orașul Botoșani, la 13 Ghenarie 1850* și a fost botezat la 21 Ghenarie, acelaș an, din părinții: *George Iminovici*, căminar, și soția sa *Ralu*, căminăreasă, proprietari.

Societatea Patria. Săptămîna aceasta s'a reorganizat societatea Patria, alegîndu-și un nou comitet și înscriind noi membri.

Mai multă serioșitate, bun simț și armonie, — ar pune-o de sigur pe același picior de egalitate cu simi-larele ei din alte orașe.

Noului comitet incumbă datoria de a ridica presti-giul studențiunei romîne din München, — atît de palid în prezent, — pentru motive pe care ne rușinăm a le învoca. Promitem a reveni. München. I. B.

CĂRȚI ȘI REVISTE.

— Dări de seamă și notițe bibliografice. —

Ionescu-Quintus, *Cazuri și necazuri* (versuri), Ploești, Tipografia «Lumina». Un volum pp. 94 în 4° mic. Prețul 2 lei. Fiindcă d-l editor-tipograf ne roagă să-I facem o recenziune acestei prime lucrări care a apărut în editura Tipografiei «Lumina», promitem că o vom face și încă foarte conștientios.

Emil Sabo, *Cîntece*, Blaj 1804 (Tipogr. Semin. Archidieceșan.) Un volum de pp. 94 în 8°. Prețul 1 cor. Acordurile liricului simpatic vor forma subiectul unei apropiate recenziuni.

Transilvania, organul «Asociațiunii» An. 1904, No. 1. *Studiile d-lui L. Șăineanu* de Iosif Popovici — asupra acestei recenziuni vom reveni —, *Rolul poveștilor în educațiune* de dr. P. Șpan, *La istoria Romînilor din Bihor* de dr. Ștefan Erdélyi, *Din sînul asociațiunii*: Avis, prin care se aduce la cunoștința publicului eă d-l dr. C. Diaconovich își continuă activitatea de secretar pînă la adunarea generală. Notițe și din despărțăminte.

Dr. Gustav Weigand, Zehnter Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache Leipzig, Anuarul al zecelea al Seminarului român din Lipsca de sub conducerea d-lui Weigand e cea mai bună dovadă despre munca intensivă și serioasă al acelui institut. Într'un uumăr viitor ne vom ocupa mai amănunțit cu acest anuar jubilar.

Sextil Pușcariu, *Rumänische Etymologien*, (Sonderabdruck aus «Zeitschrift für romanische Philologie», BD. XXII, 6.) Halle, 1903. Verlag von Max Niemeyer. D-l Sextil Pușcariu dă etimologia cuvintelor: *curat* < lat. colatus, a, um; *dărm*, < derimo; *depărtez*, < *dequartare (cfr. fr. écarter < exquartare), *departe*, cosp. fr. écart, iar *e* său este un -e adverbial sau *depart influențat de *parte*, a devenit *departe*; *depun* cu înțelesul poporal «oia depune», adică «rămîne groasă» (graiul ciobanilor din Bran) din lat. *depono* (cfr. arom. *me dipunu* = ich steige herab); *Fior* < lat. *febris* s. mai probabil *februm; *popor* < *populus*; *boare* < cași *abur* din *abburo*; *fuior* < *folliolus, diminutivul din *follis*; *suflec* — *sufleca* < *suffollicare, *sufulc* — *sufulca* < *suffollico (= Sub + *follico*); *lactaria* > arom. *lăptare* (plăcintă făcută cu lapte); Etimologia sufixelor din cuvintele: *minciună*, *rușine*, *mărcine* și *mortăcină*; *mătrice* (pop.) lat. *matrix-icem* (*matrice* = oia cu lapte în Bănat); ar. *năma'l'a* < lat. vulg. + *animalium*, în Bănat *nămaie* (= Kleines Horn Vich); Pe urmă etimologiile cuvintelor: naș, nun, răschitor, scol, screm și vultur, hultoare.

* * *

Am primit acuma la redacție următoarele publicații ale d-lui Iosif Popovici, lector la universitatea din Viena:

Nuove Postille Al Dizionario Delle Colonie Rumene d'Istria (Estratto dagli Studi di Filologia Romanza vol. IX fasc. 26 publicati da E. Monaci e C. De Lolliș, Torino). O broșură de 6 pp. în 8° mare.

Les archives et les musées phonographiques, Paris,

1902, o broșură de 12 pp. în 8°. (Retipărită din revista «La Parole»).

Recherches expérimentales sur une prononciation roumaine, Paris, 1902, o broșură de 24 pp. în 8°. (Retipărită din «La Parole»).

Sur l'accent en serbo-croate, Paris, 1902, o broșură de 11 pp. în 8°. (Extras din «La Parole»).

Comptes Rendus, Paris, 1903, o broșură de 10 pp. în 8°. (Extras din «Romania», tom. XXXII. Observațiuni critice asupra «Istro-rumänisches Glossar» de A. Byhan).

Prounciă, fonetică și scriere, Sibiiu, 1903, o broșură de 15 pp. în 8°. (Extras din «Transilvania»).

Lucrările aceste par a dovedi că d-l Popovici are o pregătire vastă de specialist în ale filologiei și că d-sa, ajutat de pătrunderea-I originală și spiritul critic sever, e chemat a deșluci o mulțime de probleme din acest domeniu, în vederea dreptății și a distrugerii anumitor microbi ai dilentantismului multilateral, cari bintue cu nemiluita dela Tisa la Carpați. Cititorii noștri cunosc neîndurata d-sale critică asupra *Tablei dela Lugoș*, căreia, credem și noi, că filologii și istoricii literari din Lugoș I-au dat o prea mare importanță. Nefiind specialiști în astfel de ramuri subtile ale științei, noi am dat toată libertatea discuției d-lui Popovici, pentru care cei interesați nu pot să ne facă pe noi responsabili, fiindcă d-lor dacă sînt de altă părere au libertatea de a se apăra, fie în coloanele revistei noastre fie în alte organe de publicitate. Bine înțeles dreptul de a primi sau respinge manuscriptele intrate la redacție, ni-l menținem, asta pentru apărarea nivelului moral al revistei noastre.

* * *

«Protocolul Congresului național-bisericesc ordinar al metropoliei Romînilor greco-orientali din Ungaria și Transilvania, întrunit în Sibiiu, la 1/14 Octombrie 1903». Sibiiu 1903, Ediția Metropoliei. Prețul 2 cor.

Prof. Dr. Weigand: *Praktische Grammatik der Rumänischen Sprache*, Leipzig 1903. 8° VI. + 242.

Dr. Sextil Pușcariu, *Lateinisches Ti und Ki in Rumänischen-, italienischän un Sardischen*, Leipzig, 1904, un volum de pp. 188 în 8° Estras din anuarul XI. al înștitutului de limba romînă din Lipsca. Vom reveni mai pe larg în unul din numeroase viitoare.

Delavrancea, *Inocent*. Pledoarie pronunțată în noaptea de 17 Septembrie a. c. la curtea cu jurași în procesul de incendiu intentat d-lui arhitect și inginer I. N. Socolescu, București, 1904. Se poate comanda dela librăria Sfetea din București. Prețul nu e indicat.

P. Dulfu, *Ifigenia* de Euripide, traducere în versuri, București, 1903. Librăria Socecu. Prețul 3 lei.

A P A R E :		ABONAMENTUL :	
La 1 și 15 a fie-cărei luni, stil v.	Prețul unui exemplar 50 bani.	Pe 1 an 12 cor.	pe jumătate de an 6 cor.
în Romînia 65 bani.		Pentru străinătate 1 an 16 franci.	

Redacția : Administration :
IV., STR. ZÖL DFA, 7. VI., Str. Vörösmarty 60/a.

Tipografia «Poporul Romîn», Budapesta, strada Vörösmarty 60/a.

INSTITUTUL DE ARTE
GRAFICE ȘI EDITURĂ

„MINERVA”

BUCUREȘTI . . . . .
STRADA REGALĂ, 6

De cînd s'a înființat institutul tipografic «Minerva» din București a căutat să facă servicii importante culturii noastre naționale, editînd două *biblioteci*, una cuprinzînd scrierile autorilor romîni clasici și a 2-a lucrări mici din domeniul literaturii și istoriei romîne. Înfașurarea estetică, desăvîrșita execuție tehnică, precum și deosebita îngrijire în alegerea operilor cu care aceasta casă de editura caută a populariza literatura romînească, ne îndeamnă și pe noi a recomanda On. nostru public cetitor volumele apărute și primite la redacție.

VASILE ALEXANDRI Opere — complete

TEATRU vol. I. și II. 2 volume separate de cîte 400 pp.

În aceste două volume se publică o mare parte din scrierile dramatice ale lui Alecsandri, canțonetele comice, scenele, operete, vodevili și comedii. Volumele vor urma în curînd, vor conține restul comediilor și dramele. Ediția aceasta e cea mai ieftină din cîte au eșit pînă acum și scopul ei este a face accesibilă popoului opera lui Alecsandri, a înlesni înființarea teatrului la țară și a oferi muncitului tîran momente de desfătare și prilejuri de sărbătoare. Fiînd o lectură ușoară, e de dorit ca literatura asta să străbată cit mai adînc în straturile știutoare de carte, ceea-ce, prin ediții populare, s'ar și putea întîmpla.

Prețul . . . . . Lei 1.50

P. Ispirescu LEGENDELE SAU BASMELE ROMINILOR

Vol. I. Opere complete. cu o prefață de V. Alexandri.

Aceste povești, adunate din gura popoului și redade întocmai după cum le-a auzit bătrînul «Unchiaș sfătos» — cum era supranumit Ispirescu, nu puteau lipsi din colecția Bibliotecii noastre. Sînt între ele adevărate capodopere de imaginație, cum e de pildă «Tinerete fără bătrînețe și viață fără de moarte» una dintre creațiunile geniale ale popoului nostru, și care greu și-ar putea găsi seamăn în literaturile celorlalte popoare. Iată ce spune bardul dela Mircești, în scrisoarea adresată autorului și publicată și aici în loc de prefață în fruntea volumului: «Ai făcut un bun serviciu neamului românesc, adunînd într'un șireag mulțime de pietre scumpe din averea națională, un șireag care nu mai este amenințat a se pierde. Recunoștința noastră îți este dar cîștigată pentru totdeauna. Prețiosul dtale volum trebuie să se afle în fie-care casă; căci în el generațiile noi vor învăța a cunoaște valoarea inteligenții și a naturii popoului român.»

Prețul . . . . . Lei 1.56
Ediția de lux » 3.

„VORBE ÎNTELEPTE”

Culese de Aurel C. Popovici

Nu fie-cine are posibilitatea de a citi toate operele de valoare din literatura națiunilor culte. În această culegere, cetitorul găsește peste o mie de maxime și gândiri ale celor mai însemnați scriitori din lume. Nenumărate idei de ale lui Homer, Aristotel, Seneca, Horatiu, Shakespeare, Victor Hugo, Lamartine, Goethe, Schiller, Bismark, Bukle ș. a. sunt citate aici în traducere romînească. Kant, Thiers, Dante, Schopenhauer, Voltaire, Rousseau, Diderot, La Bruyère, La Rochefoucauld, Spencer, Maculay, Humboldt, Lessing, Cervantes, Aqilera, Stuart Mill, Tacqueville, etc. etc. etc.

Toate cestiunile înalte ale societății omenești, religiunea, politica, mil tarisnul, arta, bogăția, pauperismul educațiunea, știința, etc. etc., sunt prezentate cetitorului în opiniunile și sentențele celor mai serioși gânditori.

Dintre autorii romîni sînt citați: Miron Costin, Veniamin Costache, Eliade, Maiorescu, Gr. Alexandrescu, Nicoleanu, Eminnscu, Vlăhuță, Coșbuc ș. a. ș. a.

E o carte care cuprinde chintesența filosofiei, a înțelepciunii în vieată. O adevărată comoară pentru fie-care om.

Prețul . . . . . Lei 1.50

GRIGORE ALEXANDRESCU Volum I. din Opere compl.

Cu o prefață de G. COȘBUC și JOANA GHICĂ. București, I. vol. 280 pp.

Conține poeziile, epistolele, satirele, fabulele, epigramele, traducerile și prosa lui Gr. Alexandrescu, a unuia din scriitorii noștri clasici, care nu puțin a contribuit la renașterea noastră literară și politică. În frumoasa prefață iubitul nostru poet Coșbuc stăruie asupra stărei actuale a literaturii noastre și asupra principiilor de care să conducă vechii noștri scriitori, luptînd cu toții pentru unitatea neamului și a limbii romînești. D-l Coșbuc închieie ast-fel prefața sa:

A fost un gînd fericit din partea Institutului Minerva editarea în ediție ieftină a scriitorilor noștri, care au trăit pe vremea marilor lupte naționale ale neamului român și au intrupat idealurile și aspirațiunile noastre.

Aceste ediții urmăresc îndoitul scop, de-o parte să lumineze tot mai adînc gloatele popoului cu adevărată lumină romînească și nu cu focul bengalic al scriitorilor bolnavi de frigurile moderne, iar pe de altă parte să ne fie uniți peîngă biblia neamului. Să dea D-zeu ca editura scrierilor pe care Minerva și le-a propus să le publice, să se înmulțească ca nisipul mării, spre binele și spre sănătatea noastră și să ajungă cunoscute de toți, ca să ne lumineze cu înțelepciune cărările și să ne dea putere de luptă.

Prețul . . . . . Lei 1.15
Ediția de lux . . . » 3.—